
Sodelavec UI RS v popotresni misiji ZN v Iranu

Author(s): Vladimir MUŠIČ

Source: *Urbani Izziv*, december 1992 / December 1992, No. 21/22, PLANIRANJE IN UREJANJE PODEŽELJA (december 1992 / December 1992), pp. 139-141

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180212>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This content is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

JSTOR

Vladimir MUŠIČ

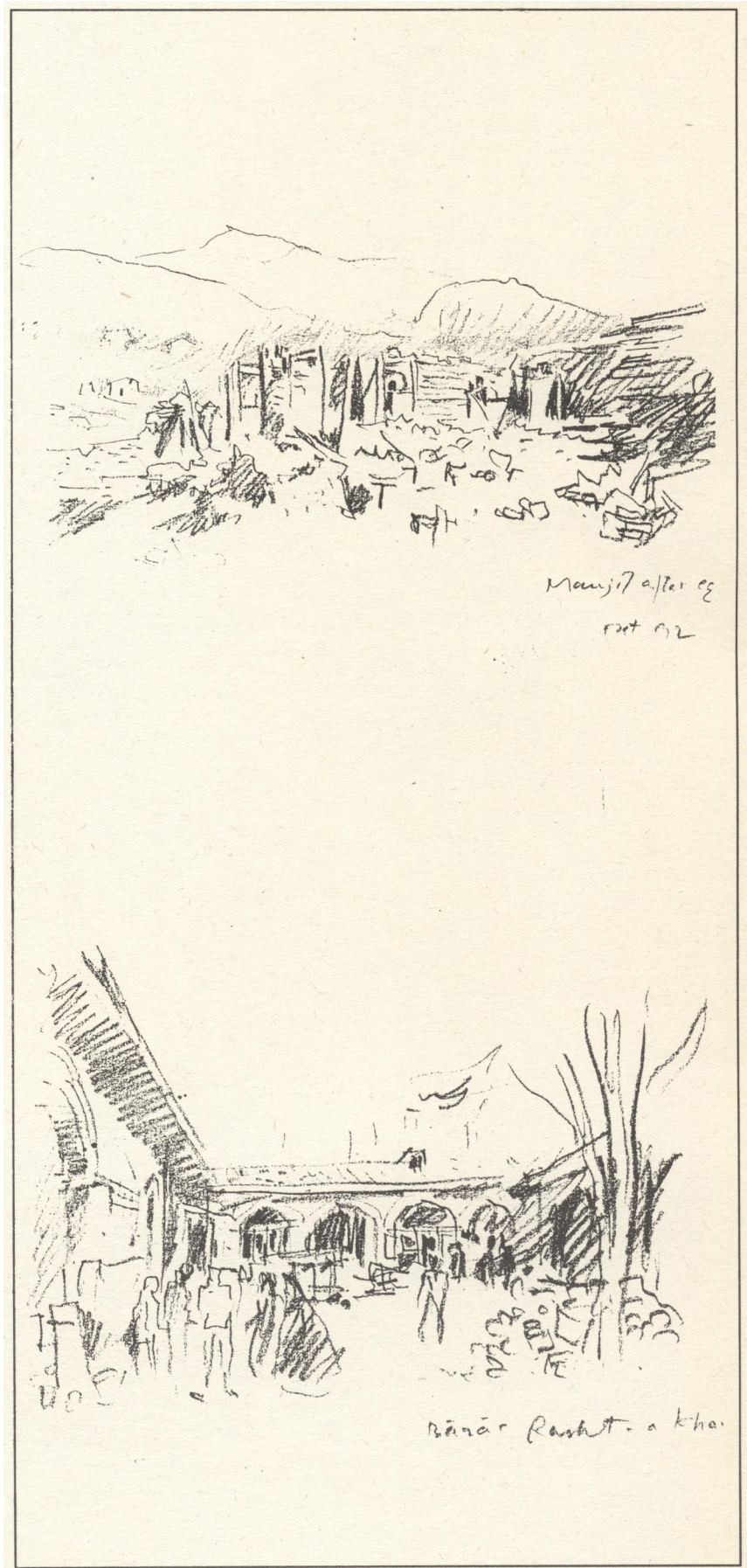
Sodelavec UI RS v popotresni misiji ZN v Iranu

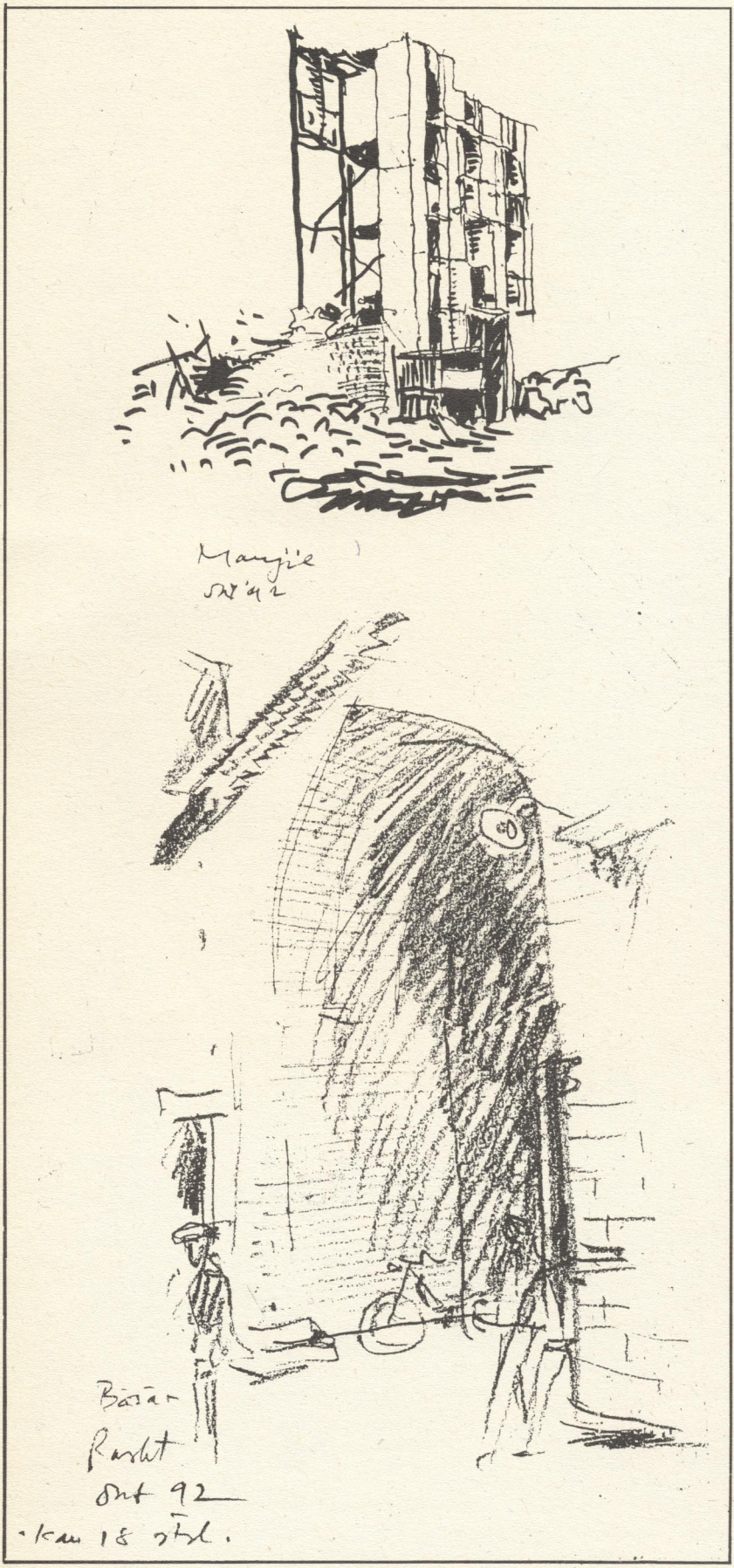
Po katastrofalnem potresu, ki je pred dvema letoma v severnoiranskih provincah Gilan in Zanjan, terjal med 20 in 40.000 življenj, je Stanovanjski sklad Islamske revolucije, s podporo in sodelovanjem Razvojnega programa Združenih narodov (UNDP) in Centra ZN za človeška naselja (UNCHS-Habitat), začel s projektom pod naslovom "Pomoč v izvajanju popotresnega obnovitvenega programa." Projekt obsega 6 glavnih področij:

- potresna zaščita načrtovanih zgradb,
- potresna zaščita nenačrtovanih zgradb,
- gradbeni materiali in lokalna proizvodna tehnologija,
- urbanistično oblikovanje in potresno varstveno planiranje,
- vrednotenje in potresne ogroženosti in nestabilnosti tal,
- družbeno in ekonomsko planiranje.

V vsakem od teh področij poteka delo v večjem številu podprojektov. Glavni tehnični svetovalec in strokovni vodja projekta je prof. dr. Jakim Petrovski, svetovno znani strokovnjak za potresno inženirstvo in nekdanji direktor skepskega Inštituta za potresno inženirstvo in inženirsko seizmologijo, nacionalni koordinator projekta pa je urbanist prof. dr. Hossein Bahrainy.

Letos poleti me je izvršni direktor UNCHS imenoval za mednarodnega konzultanta - specialista za potresno varstveno urbanistično načrtovanje. Prvo misijo sem opravil v oktobru, ko sem nekaj več kot 3 tedne delal na sedežu projekta v Teheranu, obiskal pa tudi prizadeta območja.

Potres 20. junija 1990, z epicentrom nekaj kilometrov severno od mesta Manjil, je bil z magnitudo 7,3 med najmočnejšimi, ki so prizadeli gosto naseljena območja Irana v zadnjih desetletjih. Intenziteto tresenja so po ruski lestvici MSK, (ki je podobna prirejenim Marcallijevim stopnjam), ocenili na vrednost 10 v središču potresa. Najhujša rušenja so bila v mestih Rudbar, Manjil in Loshan ter okolici. Pri Rudbaru, v kanjonu reke Sefid, se je odtrgalo več razsežnih zemeljskih plazov. Naselje Harzevil, ležeče v pobočju nad Manjilom je popolnoma izginilo, gradivo njegovih hiš, v glavnem lomljeni kamen, na soncu sušene glinene zidake in grobo tesane tramove pa je razsulo po strmem pobočju. Posebno pozornost gradbenih strokovnjakov je pritegnil jez akumulacijskega jezera s kapaciteto $1,8 \times 10,9 \text{ m}^3$, ki je bil skoraj poln. Jez je visok 106 m, pri kroni dolg 425 m in leži le kakih 300 m južno od velike tektonske prelomnice, ki je bila "nosilka" potresa in poteka ob južnih pobočjih pogorja Elborz. Švicarska konstrukcija je prestala katastrofo z nenevarnimi razpokami in deformacijami v zgornjem delu. To je bila seveda sreča v nesreči, ki je sicer prizadela tudi depresijske nižave ob južnem robu Kaspijskega jezera pa tudi glavno mesto gilanske province Rasht, ki ima približno velikost Ljubljane. V delti reke Sefid ležeča naselja in kmetijske namakalne naprave so utpele znatno škodo zaradi likvefakcije. Gre za pojav, pri katerem potresne sile poženejo velikanske količine mokre mivke skozi površinske razpoke.

Moji misiji so predpisali zelo širok program, ki sega od spremljanja analiz potresne ranljivosti urbanih struktur in oblik, do ustrezno prilagojene rabe tal in urbanistično arhitekturne artikulacije zgradb. Z vidika potresne ogroženosti moramo analizirati prostorsko razmestitev naselij, infrastrukturne sisteme in trende rasti ter razvoja mest v regiji. Z metodo scenarijev poskušamo predvideti potek dogodkov ob naravnih nesrečah. Zaradi ublažitve posledic bodočih (in v resnici pričakovanih) potresov, moramo razviti preventivno planiranje in vnaprej pripraviti ukrepe za

upravljanje mest v slučaju katastrofe. Posebno pozornost posvečam integraciji metodike "normalnega" prostorskega planiranja in urbanizma z metodami ocene prvin tveganja in dejanske ranljivosti na področju urbanih struktur. Pri tem mi pomagajo tudi metode za ocenjevanje vplivov na okolje. Vsekakor je mogoče zmanjšati potresno ogroženost prebivalstva in materialnih dobrin pa tudi kulturne dediščine in sicer predvsem z ustrezno načrtovano in nadzorovano kompleksno prenavo mest in naselij. Pomembno vlogo bi moralo odigrati tudi izobraževanje graditeljev in razvijanje ustrezne gradbene tehnologije pri t. i. "neinženirskih" gradnjah.

Srečanje z Iranci in Iranom, s kontrasti krajine na suhi visoki planoti in v vlažni kaspjski depresiji ter še posebej z desetmilionskim Teheranom - Teheranom, je bilo zanimivo in spodbudno, posebno takrat, ko zaznaš, da se narava in življenje ne menita za ideološke skrajnosti in nenavadna pravila, ki si jih postavljamo ljudje.

prof. mag. Vladimir Mušič, dipl. inž. arh.

Vladimir MUŠIČ

Arhitekturna Antropologija

V lausannski založbi Structura mundi je izšel prvi snopič "raziskovalnega niza" pod zgornjim, obetajoče novim naslovom. Avtor oz. urednik je Nold Egenter, arhitekt z diplomom ETH (švicarske zvezne tehniške visoke šole), predstavljen kot etnolog in arhitekturni antropolog. Za njim je deset let raziskovanja na Japonskem, raziskovalno delo na področju "subhumane arhitekture" (ali zgradbe opičjih gnezd) in študija arhitekturne etnologije. Že ta tri področja, ki jih uvršča kot **subhumano arhitekturo, semantično (simbolno) arhitekturo in domačo arhitekturo**, naj bi s **seliščno arhitekturo** (ki lahko združuje vse tri

prejšnje), tvorila kontinuum od gnezdenja preko nedomače graditve ali gradenj, ki se ne nanašajo na človekovo telo, a imajo semantične, družbene in ideološke funkcije, preko zgradb, ki nudijo notranji (po Heideggerjevo - domač) prostor za zaščito stvari, živali in ljudi, do višjih, vodoravno strukturiranih enot, ki združujejo več prvin semantične in/ali domače arhitekture.

Avtor, na katerega me je opozorila naša sodelavka dr. Branka Berce Bratko, označuje arhitekturno antropologijo kot "manjkajoči člen" in jo povezuje s **kulturno in fizično antropologijo**. Zbornik je trojezičen ("... it is mainly an attempt to optimize scientific diffusion and also reflects the editors particular concept."). Prvi snopič ima programatski značaj in se v konvencionalnem smislu navezuje na dvoje različnih področij - arhitekturno teorijo in antropologijo -, kot rečeno z obema njenima glavnima vejama ter dolgo vrsto subdisciplin.

Pri Egenterju nas pritegneta širina in hkrati lapidarnost pristopa, pritegne očitna erudicija pa tudi kritična distanca do konvencij, ki rastejo iz časovno in družbeno opredeljenih razsežnosti arhitekture ali antropologije. Z razpiranjem obeh polj dejavnosti oz. proučevanj, ustvarja Egenter prostor za prikaz problematičnih vidikov in prostor odpiranja strokovnih sistemov ter s tem pridobivanja možnosti za iskanje boljših konceptov.

Za tiste arhitekto, ki smo posvetili svojo poklicno dejavnost raziskovalnemu delu, pa čeprav predvsem na področju urbanizma in na njem iskali interdisciplinarnih opor, ter za tiste, ki smo poskušali - bolj ali manj pogumno, bolj ali manj uspešno - vokvirirati "raziskovalna polja", je Egenterjevo prizadevanje še posebej zanimivo. Seveda ne brez vprašanj, a o teh kdaj drugič, ko se bomo prepričali, da ob razlagi arhitekturnih oblik pozna tudi Choisya, ob razvrščanju tipov oblikovanja Broadbenta, ob iskanju zvez med družbenimi in humanističnimi vedami ter arhitekturo oz. urbanizmom taistega ali še koga itd. In še: Kdo tam opravlja Vitruvija? ...

V snopiču, ki je pred nami in je vreden pozornosti, je najprej uvod o **mikro- in makroteorijah**. Sledi razmišljanje o aktualnosti primitivnega v arhitekturi in nato oznaka arhitekturne antropologije kot orisa "konstruktivnega človekovega razvoja". V prilogi so napovedani naslovi sedmih, prihajajočih snopičev raziskovalnega niza.

"Konvencionalno se arhitektura kot oblikovalska disciplina ni ukvarjala z znanstvenim raziskovanjem. Arhitekturna teorija je bila prepuščena umetnostnemu zgodovinarju, ki utemeljuje svojo znanost na estetskih načelih in tako razlikuje 'visoko arhitekturo' od običajnega stavbarstva. To zveni približno tako, kot da bi se zoolog zanimal le za lepe živali. Ta, v bistvu estetska filozofija, je onemogočala znanstveno opredelitev tistega kar pravzaprav sodi v kompetenčno polje arhitekturne teorije. Raziskovanje predmetov (materialne kulture) je bilo vnaprej pristransko. Čeprav nas, kot človeška bitja, arhitektura danes vse prizadeva, še ni bilo poskusa, da bi jo znanstveno definirali v njenih antropoloških dimenzijah. Raziskovalni niz snopičev, ki je pred nami, opisuje arhitekturo kot konstruktivni kontinuum, se pravi kot nov tip materialne kulture, ki teče vzporedno s celoto človekove kulturne evolucije. Na tem temelju nam teorija arhitekture, razumljena kot 'makroteorija', nudi nove vpogled v smisel arhitekture. Hkrati pa ponuja nove predloge za vključevanje številnih 'mikroteorij' v širši okvir konstruktivne evolucije - človek se bo po tem gradil tudi sam in bo gradil svoje ideje o svetu. Potemtakem, naj bi bila arhitekturna antropologija zanimiva za vse kulturološke discipline."

Po tem citatu avtorjeve oz. urednikove splošne označbe, pogledjmo še zaključni odstavek o arhitekturni antropologiji kot induktivni teoriji arhitekture: "... pomeni, da arhitektura postane splošni človeški fenomen, ki se sinhrono razteza čez individualne kulture in diahronično vključuje vse kulture, raziskujoč različne kulture zaradi enakih ali analognih potez. Konsekventno moramo poudariti motto (Thorntona